

Postanowienie z dnia 19 kwietnia 2007 r.

I UZ 6/07

Ustanowione w art. 94 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398 ze zm.) zwolnienie Skarbu Państwa od opłat sądowych dotyczy jednostek organizacyjnych „Lasów Państwowych”, będących *stationes fisci* Skarbu Państwa, także w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych.

Przewodniczący SSN Zbigniew Hajn (sprawozdawca), Sędziowie SN: Roman Kuczyński, Zbigniew Myszka.

Sąd Najwyższy, po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w dniu 19 kwietnia 2007 r. sprawy z odwołania Lasów Państwowych Nadleśnictwa L. przeciwko Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych-Oddziałowi w N.S. o odsetki, na skutek zażalenia ubezpieczonego na postanowienie Sądu Apelacyjnego w Krakowie z dnia 14 listopada 2006 r. [...]

u c h y l i ł zaskarżone postanowienie.

U z a s a d n i e n i e

Postanowieniem z 14 listopada 2006 r. Sąd Apelacyjny-Sąd Pracy i Ubezpieczeń Społecznych w Krakowie odrzucił skargę kasacyjną Lasów Państwowych Nadleśnictwa L. od wyroku tego Sądu z 5 lipca 2006 r. [...] w sprawie z odwołania skarżącego od decyzji organu rentowego ustalającej kwotę odsetek do uregulowania od składek na ubezpieczenie społeczne i Fundusz Pracy.

W uzasadnieniu postanowienia Sąd wskazał, że zgodnie z art. 36 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 167, poz. 1398; powoływanej dalej jako „ustawa o kosztach”), w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych i w sprawach odwołań rozpoznawanych przez sąd pracy i ubezpieczeń społecznych pobiera się opłatę podstawową w kwocie 30 zł, między innymi od skargi kasacyjnej. Pomimo tego obowiązku opłata podstawowa od skargi kasacyj-

nej Lasów Państwowych - Nadleśnictwa L. nie została uiszczona. Z tego względu, na podstawie art. 130² § 3 i art. 398⁶ § 2 k.p.c. Sąd Apelacyjny skargę odrzucił.

W zażaleniu na powyższe postanowienie pełnomocnik skarżącego zarzucił naruszenie: art. 398⁶ § 2 k.p.c. oraz art. 130² § 3 k.p.c., przez ich niewłaściwe zastosowanie polegające na odrzuceniu skargi kasacyjnej, wobec błędnego przyjęcia, że skarga kasacyjna podlegała opłacie podstawowej, art. 94 ustawy o kosztach, przez jego niezastosowanie w sprawie, w której wnioskodawca jako jednostka organizacyjna reprezentująca Skarb Państwa z mocy ustawy nie ma obowiązku ponoszenia opłat w sprawach cywilnych oraz art. 36 tej ustawy przez jego błędne zastosowanie i przyjęcie, że wnioskodawca jako jednostka organizacyjna reprezentująca Skarb Państwa miał obowiązek uiścić opłatę podstawową od skargi kasacyjnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zgodnie z art. 94 ustawy z dnia 28 lipca 2005 r. ustawy o kosztach Skarb Państwa nie ma obowiązku uiszczania opłat. Zastosowanie tego przepisu do jednostki organizacyjnej będącej jednostką organizacyjną Skarbu Państwa, nie budzi wątpliwości w postępowaniu zwykłym. W takim postępowaniu Skarb Państwa jest bowiem zawsze personifikowany przez *statio fisci*, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie (art. 65 § 2 k.p.c.). W związku z tym bezspornie jednostkom organizacyjnym Lasów Państwowych, będącym, jak np. nadleśnictwo, *stationes fisci* Skarbu Państwa (art. 32 ust. 1 i ust. 2 ustawy z dnia 28 września 1991 r. o lasach (Dz.U. z 2005 r., Nr 45, poz. 435 ze zm.)), przysługuje w postępowaniu zwykłym zwolnienie od kosztów na podstawie art. 94 ustawy o kosztach.

Treść tego przepisu może jednak istotnie budzić wątpliwość, wyrażającą się w pytaniu, czy odnosi się on do sytuacji, w której jednostka organizacyjna, będąca, jak nadleśnictwo, *statio fisci* Skarbu Państwa, występuje w postępowaniu odrębnym przed sądem pracy i ubezpieczeń społecznych. Wątpliwość ta wynika stąd, że, zgodnie z art. 460 § 1 k.p.c. w sprawach z zakresu prawa pracy oraz w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych zdolność sądową i procesową ma także pracodawca, chociażby nie posiadał osobowości prawnej. Ponadto zgodnie z ustalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego stroną postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, nie jest Skarb Państwa, lecz państwowa jednostka organizacyjna uprawniona do samodzielnego zatrudniania pracowników. Nie ma

więc tutaj zastosowania art. 67 § 2, zgodnie z którym w postępowaniu procesowym „zwykłym”, stroną jest zawsze Skarb Państwa, a tylko personifikuje go jednostka organizacyjna, z której działalnością wiąże się dochodzone roszczenie (*statio fisci*) (por. postanowienie z 12 marca 1976 r., I PZ 1/76, OSNCP 1976, nr 10, poz. 229 z glosami J. Krajewskiego, OSPiKA 1977 nr 4, poz. 69 oraz J. Mokrego, OSPiKA 1977 nr 6, poz. 100; uchwałę składu siedmiu sędziów z 24 listopada 1992 r., I PZP 59/92, OSNCP 1993 nr 4, poz. 49, uchwałę z 23 lipca 1993 r., I PZP 30/93, OSNCP 1994 nr 6, poz. 123, wyrok SN z dnia 19 września 1996 r., I PRN 101/95, OSNAPiUS 1997 nr 7, poz. 112; wyrok z 19 grudnia 1997 r., I PKN 448/97, OSNAPiUS 1998 nr 22, poz. 649).).

W ocenie Sądu Najwyższego w obecnym składzie przedstawione wyżej uregulowania prawne oraz stanowisko orzecznictwa nie uzasadniają twierdzenia, że ustanowione w art. 94 ustawy o kosztach zwolnienie Skarbu Państwa od opłat sądowych nie dotyczy jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa, które zgodnie z art. 460 § 1 k.p.c. mają własną zdolność sądową i procesową w postępowaniu w sprawach z zakresu prawa pracy oraz w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych. Przeciwnie, brzmienie art. 94 wskazuje, że na podstawie zawartego w nim podmiotowego zwolnienia od opłat sądowych, Skarb Państwa nie ma obowiązku uiszczania opłat we wszystkich sprawach cywilnych, do których, zgodnie z art. 1 k.p.c. należą także sprawy z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych. Taka wykładnia art. 94 ustawy o kosztach wynika z budżetowo-fiskalnego uzasadnienia tego przepisu, opierającego się na zasadzie nieprzenoszenia środków pieniężnych między częściami budżetu państwa, którego dochód stanowią opłaty sądowe i z którego pokrywane byłyby opłaty, gdyby Skarb Państwa nie był zwolniony od ich ponoszenia. Zasada ta odnosi się także do postępowania w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, a odejście od niej prowadziłoby jedynie do zbędnego obciążenia budżetu państwa kosztami obsługi bezproduktywnego transferu środków pieniężnych w jego obrębie. Za odejściem od tej zasady nie przemawiają również względy procesowe, jak np. ograniczenie wpływu pochopnie sporządzanych pism procesowych, co wynika ze standardowo niewielkiej wysokości opłat w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych oraz z tego, że byłyby one wnoszone przez jednostki organizacyjne - pracodawców, dla których nie stanowią one liczącego się obciążenia. Należy też wskazać, że również w odniesieniu do spraw gospodarczych, w których wskazana funkcja opłat mogłaby mieć większe znaczenie, Sąd

Najwyższy, w uchwale składu siedmiu sędziów z 14 października 1994 r. (III CZP 16/94, OSNC 1995 nr 3, poz. 40), uznał, że w sprawach o roszczenia związane z działalnością jednostek organizacyjnych Skarbu Państwa, także w postępowaniu przed sądem gospodarczym, ustawowe zwolnienie Skarbu Państwa od obowiązku uiszczenia opłat sądowych wynika wprost z treści art. 8 ust. 1 ustawy z dnia 13 czerwca 1967 r. o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz.U. Nr 24, poz. 110 ze zm.), który w rozpatrywanym zakresie stanowił odpowiednik obecnego art. 94 ustawy o kosztach. Ponadto, warto zauważyć, że również w odniesieniu do postępowania w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych przyjmuje się, że organom rentowym stanowiącym jednostki organizacyjne Skarbu Państwa przysługuje zwolnienie od opłat sądowych na podstawie art. 94 ustawy o kosztach, pomimo że również one mają, zgodnie z art. 460 k.p.c. mają własną zdolność sądową i procesową w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych (zob.: K. Gonera: Komentarz do ustawy o kosztach sądowych w sprawach cywilnych, Warszawa 2006, s. 176-177; Z. Miczek: Koszty sądowe w sprawach z zakresu prawa pracy i ubezpieczeń społecznych, PiZS 2006 nr 7, s. 31). Inna konkluzja byłaby zresztą trudna do zaakceptowania, skoro zwolnienie podmiotowe od opłat sądowych przysługuje Zakładowi Ubezpieczeń Społecznych, który, jako państwowa osoba prawna nie mieści się w kręgu *stationes fisci*, a z całkowitego zwolnienia od opłat korzysta na podstawie art. 114 ust. 4 ustawy o systemie ubezpieczeń społecznych, Dz.U. Nr 137, poz. 887 ze zm. (por. np. postanowienie SN z 17 października 2006 r., II Uz 21/06).

Powyższemu wnioskowi nie przeczy także, dominujący w orzecznictwie sądowym i doktrynie prawa pracy pogląd, że wynikająca z art. 460 k.p.c. zdolność sądowa i procesowa pracodawcy będącego *statio fisci* Skarbu Państwa ma oparcie w podmiotowości takiej jednostki w zakresie prawa pracy, jako pracodawcy w rozumieniu art. 3 k.p. Należy bowiem zauważyć, że wniesienie opłaty sądowej jest zawsze rozporządzeniem majątkowym, które musi mieć podstawę w zdolności cywilnoprawnej, której jednostki te niewątpliwie nie mają, skoro nie mają podmiotowości cywilnoprawnej i nie posiadają własnego majątku, z którego mogłyby takich rozporządzeń dokonywać. Nie można też formułować zarzutu niezgodności tego wniosku z art. 2 ust. 2 ustawy o kosztach, który stanowi, że do uiszczenia kosztów sądowych obowiązana jest strona, która wnosi do sądu pismo podlegające opłacie lub powodujące wydatki, chyba że ustawa stanowi inaczej. Należy bowiem przyjąć, że jednostka organizacyjna Skarbu Państwa, pomimo iż jest stroną postępowania na podstawie art. 460

k.p.c., korzysta ze zwolnienia od opłat wynikającego z podmiotowego zwolnienia Skarbu Państwa, od opłat ustanowionego w ustawie w sposób przewidziany w cytowanym art. 2 ust. 2 *in fine* ustawy o kosztach.

W związku z przedstawionymi wyżej rozważaniami należy stwierdzić, że ustanowione w art. 94 ustawy o kosztach zwolnienie Skarbu Państwa od opłat sądowych dotyczy jednostek organizacyjnych „Lasów Państwowych”, będących *stationes fisci* Skarbu Państwa, także w postępowaniu w sprawach z zakresu ubezpieczeń społecznych, pomimo że zgodnie z art. 460 § 1 k.p.c. mają one własną zdolność sądową i procesową w tym postępowaniu.

Z tych względów, na podstawie art. 398¹⁵ § 1 w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzeczono jak w sentencji.

=====